

RAAP-NOTITIE 1141

Plangebied Koningin Wilhelminalaan te Boven Hardinxveld

Gemeente Hardinxveld-Giessendam

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend archeologisch onderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Fam. H.C. Verheul

Titel: Plangebied Koningin Wilhelminalaan te Boven Hardinxveld, gemeente Hardinxveld-Giessendam; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend archeologisch onderzoek

Status: eindversie

Datum: mei 2005

Auteur: *drs. F. Stevens*

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\BHKW\N01141-BHKW.doc

Projectcode: BHKW

Projectleider: drs. C.N. Kruidhof

Projectmedewerker: drs. R. Schiferli

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. I.A. Schute

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: Fam. H.C. Verheul
- *aanleiding onderzoek*: verzoek vrijstellingsprocedure ex artikel 19, lid 1 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
- *datum uitvoering veldwerk*: 2 mei 2005

Locatiegegevens

- *plangebied*: Koningin Wilhelminalaan te Boven-Hardinxveld
- *toponiem*: -
- *kadastrale gegevens*: sectie B perceelnummer 7030
- *plaats*: Boven-Hardinxveld
- *gemeente*: Hardinxveld-Giessendam
- *provincie*: Zuid-Holland
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 38 Oost
- *plangebied in gebruik als*: grasland
- *oppervlakte plangebied*: 900 m²
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 120.200/426850
- *NAP-hoogte maaiveld*: -

Voorgenomen bodemingrepen

De planontwikkeling voorziet in een te bebouwen gedeelte van 300 m² binnen het plangebied met een verstoringsdiepte van 1,0 m. Het huis zal worden geplaatst op 15 tot 20 heipalen die tot 8,0 m -Mv zullen worden geheid. De bodemverstoringen vinden plaats in het centrum van het plangebied. In de overige delen vinden geen/nauwelijks bodemingrepen plaats (zie figuur 1).

Doelstelling

Doel van het onderzoek is het vaststellen of in het plangebied (binnen 4,0 m -Mv) archeologische resten voorkomen of verwacht worden, die bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen.

Onderzoeksvragen

1. Welke archeologische resten naar aard en datering worden in het plangebied verwacht (gespecificeerde archeologische verwachting)?
2. Is de in het veld vastgestelde bodemopbouw van het plangebied in overeenstemming met de verwachte bodemopbouw? Zo nee, dient hierdoor de archeologische verwachting aangepast te worden?

3. Wat is de mate van verstering van de bodemopbouw in het plangebied en wat zegt dit over de kans op de aanwezigheid van intacte archeologische resten?
4. Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten/grotere vondstrijke nederzettingen?
5. Wat is globaal de waarde van eventueel aanwezige archeologische resten (aard, fysieke kwaliteit, datering, diepteligging en omvang) en wat zegt dit over hun behoudenswaardigheid?
6. In welke mate worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de realisatie van de geplande bodemingrepen?

Het archeologisch vooronderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het vooronderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998) RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: niet gekarteerd, vermoedelijk een recent antropogeen ophogingspakket.
- *geologie volgens geologische kaart*: Afzettingen van Tiel op een afwisseling van Hollandveen en afzettingen van Gorkum of alleen afzettingen van Gorkum. De stroomgordel Hardinxveld (actief tussen 2071-2000 BP) is vermoedelijk aanwezig in het plangebied (Berendsen & Stouthamer, 2001).
- *geomorfologie volgens geomorfologische kaart*: -

Archeologische gegevens

- *archeologische verwachting*: volgens de IKAW (ROB, 2001) geldt voor het plangebied een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. Volgens de CHS is er een zeer grote kans op archeologische sporen (Koenders, 1999).
- *ARCHIS-waarnemingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*
  - in plangebied: geen
  - in de directe nabijheid (< 300 m): geen
- *bekende archeologische gegevens uit andere bronnen*: geen

Historische gegevens

- *historische kaarten*: geen bebouwing op historische kaarten zichtbaar
- *andere bronnen*: -
- *historisch gebruik*: weide, akkerland

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op grond van de inventarisatie van archeologische, historische, bodemkundige en geologische gegevens gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen vanaf de IJzertijd. Het kan dan gaan om in omvang en vondstintensiteit variërende nederzettingsterreinen en andere typen vindplaatsen, zoals graven, verkavelingspatronen en andere zeer lokale archeologische resten. Gezien de geologische situatie bevinden de meeste archeologische resten zich waarschijnlijk binnen 4,0 m- Mv, namelijk op de oeverafzettingen van de stroomgordel Hardinxveld.

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: de boringen zijn gelijkmatig over het plangebied gezet.
- *gebruikt boormateriaal*: Edelmanboor met 7 cm diameter en gutsboor met 3 cm diameter.
- *totaal aantal boringen*: 4
- *geboorde diepte*: 4,0 m
- *boorbeschrijvingen*: volgens RAAP Bodem beschrijvingssysteem dat voldoet aan NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlint
- *Z-coördinaten boringen*: niet bepaald.

Deze methode is geschikt voor het opsporen van vondstrijke nederzettingen. Deze methode is minder geschikt voor het opsporen van vondstarme nederzettingen en zeer lokale archeologische resten zoals graven en verkavelingsgreppels (Tol e.a., 2004).

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopeenvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch en archeologisch)*: in het plangebied komen van boven naar beneden de volgende lagen voor:
  - 0-1,5 m -Mv: bruingrijze sterk siltige klei met kleibrokken; antropogeen ophogingspakket.
  - 1,5-3,0 m -Mv: grijs tot bruingrijze matig siltige klei met plantenresten waarvan de bovenste 10 cm matig verstoord is; komklei.
  - 3,0-4,0 m -Mv: lichtgrijze matig siltige klei met enkele dunne zandlagen: overgang van de oeverwal naar de kom.In afwijking van de uitgangspunten voor de gespecificeerde archeologische verwachting (zie hoofdstuk 2) zijn geen lagen aangetroffen die in het verleden voor bewoning geschikt waren (oeverafzettingen van de Hardinxveld-stroomgordel).
- *mate van verstoring*: direct onder het antropogene ophogingspakket is de bodem zeer licht verstoord.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Hieronder volgen de conclusies in de vorm van de antwoorden op de onderzoeksvragen (zie hoofdstuk 1).

1. *Welke archeologische resten naar aard en datering worden in het plangebied verwacht (gespecificeerde archeologische verwachting)?*
Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied, gemeente Hardinxveld-Giessendam, een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen vanaf de IJzertijd.
2. *Is de in het veld vastgestelde bodemopbouw van het plangebied in overeenstemming met de verwachte bodemopbouw? Zo nee, dient hierdoor de archeologische verwachting aangepast te worden?*
In het plangebied werden afzettingen van de Hardinxveld stroomgordel verwacht; hiervan is de overgang van de oeverwal naar de kom aangetroffen.
3. *Wat is de mate van verstoring van de bodemopbouw in het plangebied en wat zegt dit over de kans op de aanwezigheid van intacte archeologische resten?*
In het gehele plangebied is een recent antropogeen ophogingspakket aangetroffen. De top van de natuurlijke bodem onder dit ophogingspakket is matig verstoord. Naar verwachting heeft dit geen gevolgen gehad voor eventuele archeologische resten.

4. *Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten/grotere vondstrijke nederzettingen?*

Het veldonderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van vondstrijke nederzettingen. De oeverafzettingen lijken onvoldoende ontwikkeld om geschikt te zijn voor archeologische bewoning.

5. *Wat is globaal de waarde van eventueel aanwezige archeologische resten (aard, fysieke kwaliteit, datering, diepteligging en omvang) en wat zegt dit over hun behoudenswaardigheid?*

Niet van toepassing.

6. *In welke mate worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de realisatie van de geplande bodemingrepen?*

Door de afwezigheid van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten, worden er geen archeologische resten bedreigd door de voorgenomen bodemingrepen.

Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De voorgenomen bodemingrepen kunnen, voor zover het de archeologische waarden betreft, zonder beperkingen worden uitgevoerd.

- *contactpersoon overheid:* drs. R.H.P. Proos.

- *contactpersoon RAAP:* drs. C.N. Kruidhof.

Literatuur

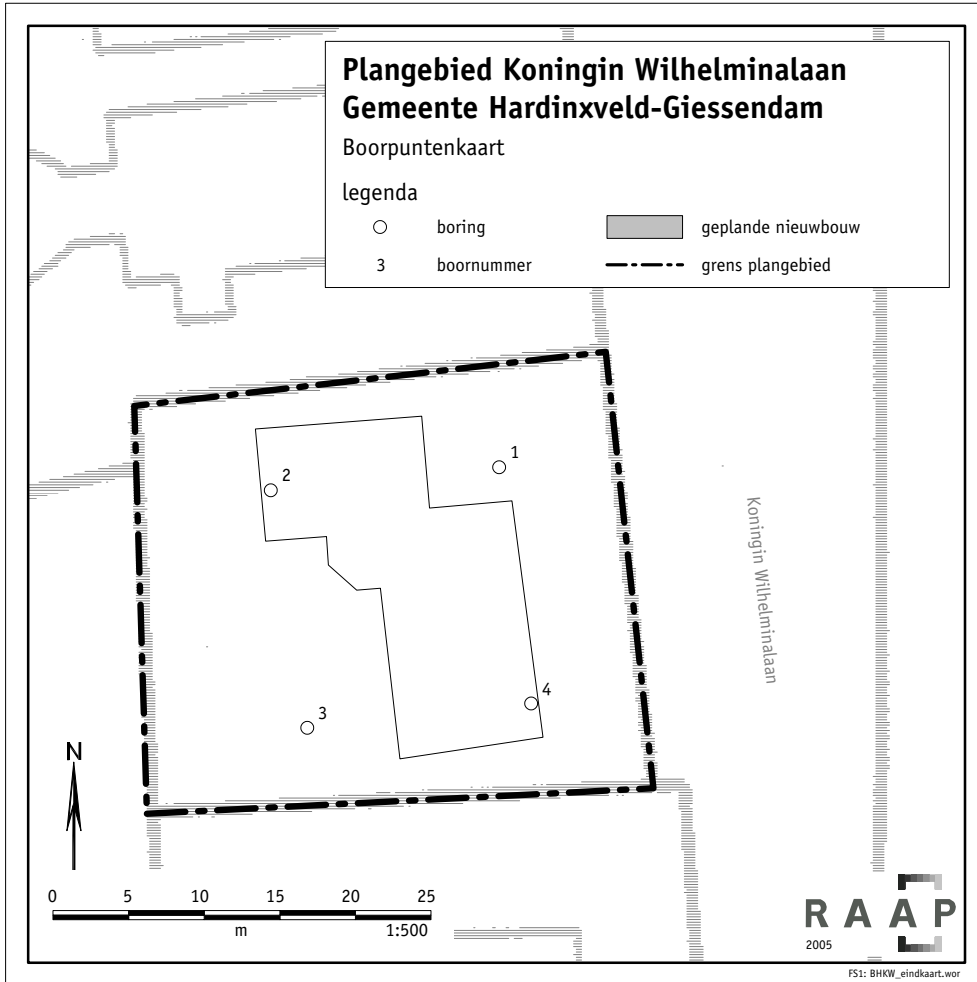
- Berendsen, H. J.A., E. Stouthamer**, 2001 *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse Delta*, The Netherlands. Van Gorcum, Assen.
- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Koenders, M.** 1999. *Cultuurhistorische hoofdstructuur Zuid-Holland: regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden: kaartrapportage*. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2001. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort (cd-rom).
- Stiboka**, 1982. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 38 Oost Gorinchem*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Tol, A, P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-Rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie**, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.